

Proloog

De pootjes wijzen naar de hemel.

Voorzichtig sluipen ze dichterbij. Hij houdt een vinger tegen zijn getuite lippen, tilt zijn voeten hoog op en zet ze theatraal voorzichtig neer. Wanneer hij vlakbij is, hurkt hij eventjes, laat dan zijn knieën verder zakken tot ze de stoeptegels raken, de bovenkant van zijn voeten plat op de grond. Zij volgt, zakt ook door haar knieën, haar handen rusten op zijn schouders. Langs zijn rug kijkt ze naar het zwarte onderlijf, de dunne poten. Ze houdt haar adem in terwijl hij zijn vingers uitstrekt, eraan voelt.

‘Dood,’ zegt hij.

Ze knikt.

Hij strekt zich uit, naar opzij, haar lichaam beweegt als vanzelf mee, en hij pakt een blaadje van de grond. Het is geen herfstblad, het is nog lang geen herfst, het is een frisgroen blad, waarschijnlijk door een kind gedachteloos van een tak gerukt, op de grond gegooid. Het komt nu goed van pas. Tussen duim en wijsvinger pakt hij het beestje op, legt het op het blad en vouwt de randen naar binnen. ‘Kom, we gaan hem begraven.’

Ze lopen het bos in, ze wijst, wijst opnieuw, maar hij wil een

nóg betere plek vinden. 'Het wordt zijn laatste rustplaats, we moeten er goed over nadenken.'

Dan ineens loopt hij het pad af, duwt de takken van een treurwilg opzij en knielt naast de stam. 'Hier, tussen de wortels, de boom zal om hem treuren en op hem passen.'

Ze knikt, probeert plechtig te kijken.

Het heeft geregend, de aarde is vochtig, een zweem van schimmel. Langzaam trekt het vocht in haar spijkerbroek. Met zijn vingers graaft hij een klein gat, legt het dichtgevouwen blaadje erin, dan schuift hij de aarde er weer terug overheen. 'Welterusten lief beestje, met je pootjes zo mooi zwart, je lijf zo mooi rood en je prachtige zwarte stippen.'

Hij pakt haar hand en legt hem op de omgewoelde aarde, zijn eigen warme hand, veel groter dan die van haar, eroverheen. 'Voel je het?'

Ze weet niet wat ze zou moeten voelen. Ze knikt.

I

En nu ben je dood.

Ik loop door je appartement, eerst aarzelend, alsof jouw dood besmettelijk is en ik door jouw spullen aan te raken gevaar loop. Of heeft jouw overlijden hier niets mee te maken, symboliseert alles wat jij in je leven hebt beroerd voor mij gevaar?

Of is het misschien veel simpeler dan dat, weerhoudt de dikke laag stof, vuil in de hoeken, schimmel op de muren en aan het plafond mij ervan met mijn vingertoppen langs de wanden te strijken? Ik loop rond, onrustig als een tijger gevangen in een veel te kleine kooi. Bloed verhit mijn wangen, mijn hart raast.

Eerst kalm worden, loop nog maar een rondje.

In deze drie kleine kamers leefde je, drie kleine kamers en een keuken, zonder gasfornuis, zonder koelkast. Een magnetron, die had je wel. Nauwelijks servies, ik stel me voor dat je maaltijden opwarmde in de magnetron en zo uit de plastic bak opat. Wegwerpbestek. Je dronk iets uit een blik-

je of een flesje, glazen zie ik ook al nergens.

Vanuit het keukenraam, door een dikke, schijnbaar aangekoekte waas, zie ik de speeltuin waar jij als kind speelde met je broertjes en zusjes. Het was niet hier in dit appartement op vierhoog dat jij opgroeide, maar daar, schuin aan de overkant, ik kan het portiek zien. In een woning een slag groter dan deze, op de begane grond en in het souterrain, in een verouderd complex in Amsterdam-Osdorp, groeide jij op. Samen met je tweelingbroer was je de oudste van acht kinderen. De andere zeven leven nog.

Sinds een week of twee ben jij dood.

Ik zie de trap die naar het appartement leidt waar ik op bezoek ging bij mijn opa en oma, waar wij met de hele familie kerst vierden. Ik ben er al vijftienvintig jaar niet meer geweest. Jij woonde er als enige van de kinderen nog met oma en toen zij zeventien jaar geleden overleed, werd je door de woningbouw gedwongen tot een woningruil. Een man alleen in een eengezinswoning, je zult er begrip voor hebben gehad dat je weg moest. Toch zal het je pijn hebben gedaan.

Ik probeer de afstand in te schatten, het is te dichtbij voor een verhuiswagen. Het is de moeite niet. Heb je misschien hulp gekregen van iemand met een auto? En zo ja, van wie? Vond je het moeilijk te beslissen wat mee moest, wat bewaard moest blijven, wat vuilnis was? Ik zie voor me hoe je foto voor foto door je handen laat gaan, de weinige sieraden van oma. Je lange dunne vingers, de nagels nog altijd tot op de huid afgekloven, die over het gehavende leer van opa's oude leunstoel aaien.

En dan te moeten beslissen, telkens opnieuw. Over ieder klein dingetje. Ik stel me voor dat zelfs paperclips je kunnen doen aarzelen. Notitieboekjes, agenda's. De grote plaatstalen wok. Wat heb je gedaan met opa's schilderijen en de kleine kunstwerkjes die hij creëerde onder een glazen stolp? Hij prutste met elektronica, zodat er in kleine bloemetjes onder de stolp gekleurde lampjes brandden. En wanneer iemand buiten op de deurbel drukte, gingen de lampjes knippen. Magie.

Hierover, en over al die andere dingen te moeten beslissen, hoe doe je dat?

Maar misschien heb jij dit helemaal niet gedaan. Misschien ben je ervoor weggelopen, zoals je eigenlijk voor alles wegliep.

Buiten op het grasveld spelen kinderen. Ze spelen een spel met een bal en een frisbee, en hoelang ik ook kijk, ik kan niet ontdekken wat de regels zijn, of het doel. De kinderen variëren in leeftijd, in huid- en haarkleur, maar geen van hen is wat we tegenwoordig wit noemen. Ik vraag me af hoe vaak jij hier stond, kijkend naar spelende kinderen. Een onschuldige bezigheid, misschien.

Ik schrik op – hoelang sta ik hier al? – en begin te dwalen door je appartement, kamer voor kamer. Niemand weet dat ik hier ben. Tegen Casper, mijn man, zei ik dat ik een afspraak had in Amsterdam. Hij vroeg niet verder. De meisjes zijn naar school, daarna is er de oppas. Ik belde mijn baas, zei dat ik ziek was. En misschien was dat niet eens echt gelogen.

Ik sta in de gang en kijk om me heen. Het is een benauwde, vierkante ruimte en vanuit hier kun je vier deuren door, vijf als je de deur naar de gangkast meetelt. Achter mij de deur naar buiten, die naar mij lonkt vanaf het moment dat ik jouw woning in stapte, hoelang geleden zou dat inmiddels zijn? Ik haal mijn telefoon uit mijn broekzak, zie dat ik hier pas een halfuur ben, veel korter dan ik dacht. Ik besluit hem uit te zetten. De behoefte om alleen te zijn, alle ruis van buiten uit te sluiten, is ongeveer even groot als de aandrang om hier niet te zijn, weg te rennen, in mijn auto te stappen en naar huis te rijden. Mijn eigen huis, waar het ruikt zoals een huis hoort te ruiken. Naar leven, verse koffie, desnoods naar koffieprut.

Recht tegenover mij, tegenover de voordeur, is de deur naar de woonkamer. Vanuit daar kun je naar jouw slaapkamer en naar de keuken.

Rechts, naast de gangkast, is de deur naar de badkamer. Een piepkleine natte cel, waar je onmogelijk kunt douchen zonder de wc nat te maken. Geen raam, slechts een ventilatierooster, volledig verstopt door donkergrijs stof. De naden tussen de tegels zijn zo identiek mosterdbruin dat ik even dacht dat dit de oorspronkelijke kleur was. De nagel van mijn wijsvinger toonde iets anders aan: het mosterdbruin verplaatste zich, zit nu nog deels onder mijn nagel. Ik zou dit vies moeten vinden, ik zou alles hier ongehooflijk smerig moeten vinden, dat weet ik, maar ik voel niets. Alsof er een schot is geplaatst, mijn hersenen lijken wat ik zie niet te willen vertalen naar een sensatie, noch naar een emotie. De wal is opgetrokken: jouw spullen

zullen mij niet raken. Jij zult mij niet raken.

Direct links bij binnenkomst is de enige kamer die ik nog niet binnen geweest ben, slechts vanuit de deuropening bekeken heb. Jij gebruikte deze kleine ruimte, nauwelijks geschikt als babykamer, duidelijk alleen als opslaghoek. Ik ga naar binnen, laveer tussen dozen.

Aan een hanger aan de muur hangt het spijkerjasje, of een latere variant ervan, waarin ik je vroeger kon uitteken. Een lichtblauwe Levi's, compleet met rood labeltje, maar het is duidelijk namaak. Er ligt een stapel stoffige boeken, varianten op Bijbelverhalen. Het behang is zichtbaar van de muren getrokken, je zult dit gedaan hebben vanwege het vocht, langs alle muren en aan het plafond schimmel. Op de vloer geen tapijt, enkel de koude betonlaag. Wie leeft er nou zo?

Was dit jouw vorm van boetedoening?

Ik loop de kamer uit, opnieuw de gang door.

In de slaapkamer een ijzeren bed, eenpersoons. Wat stapeltjes boeken, schilderijlijsten staan met hun onbeduidende afbeeldingen naar de muur gekeerd op de vloer. Een inbouwkast. Leeg, op wat leefgruis na. Een dode vlieg achter in de hoek. Ik neem hem tussen mijn vingers, leg hem op de palm van mijn hand. Hij is maar klein. Hij is dood. Maar hij is perfect.

Dan, in een hoek van de kamer: twee nog in plastic ingepakte Samsonite-koffers, een grote blauwe en een kleine rode. Waarom kocht je die koffers, waar was je van plan naartoe te gaan? En met wie?

Maar wanneer ik dichterbij kom zie ik dat ook het plastic

omhuld is met grijs stof, een laag van jaren. Waarom ging je niet?

De woonkamer, twee houten spijlenstoelen, een ouderwets dikbuikige televisie op een kleine ladekast, een kledingrek met – buiten het spijkerjasje – alle kleding die je bezat: een tweetal ouderwetse pakken, een enkele kabeltrui, een spijkerbroek, een T-shirt. Tot slot een bureau dat een stukje van de muur afstaat, het is een vreemd gezicht.

Het ligt bezaaid met boeken, Bijbelverhalen alweer, maar ook filosofische beschouwingen, een boekje over Nederlands-Indië. Tot nu toe heb ik nauwelijks iets aangeraakt, maar het bureau verleidt me mijn vingers uit te steken, een boek op te pakken, te bladeren.

Mijn vingertoppen raken het stof, direct lijkt het door mijn huid heen te dringen. De bladzijden vergeeld, schijnbaar kwetsbaar, hier en daar aangetast door vocht.

Ik pak nog een boek, blader zonder werkelijk te kijken. Dan een derde. Langzaam beweeg ik mij richting de dingen die ik eigenlijk open wil slaan, in wil zien: opschrijfboekjes, een agenda.

Wat zoek ik? Bewijs dat ik jouw leven beheerste, zoals jij nog altijd dat van mij beheerst? Ik wil mijn eigen naam niet lezen hier, niet zien, ik wil niet dat je aan me dacht, mij nog altijd claimde, toch voel ik teleurstelling wanneer ik mijn bestaan niet erkend zie in jouw huis, in jouw leven.

Wat maakt het uit? Je bent dood nu. En bovendien, ik ben veertig, ruimschoots volwassen, heb een heel leven op-

gebouwd, een man, twee kinderen. Jij hoorde in mijn leven allang niet meer thuis.

En toch.

Voordat ik jouw woning betrad heb ik me afgevraagd of ik wel zou durven binnengaan. Of jouw geest hier nog rond zou waren, letterlijk of niet. Maar nu ik hier sta voel ik niets. Het is mijn verstand dat mij vertelt dat dit de plek is waar jij woonde en de plek waar jij stierf. Het is geen decor, niet een of andere filmset. Maar ik geloof niet dat het uitmaakt, want ik voel het niet. Ik voel jouw aanwezigheid niet en ik durf het bijna niet hardop te zeggen, maar ergens had ik dat gehoopt.

Omdat ik je al vijfentwintig jaar mis.